

Horváth Martina – Pintér Fruzsina

A vagyoni kényszerintézkedések az új Be. tükrében

2018. július 1.-jén hatályba lépett az új büntetőeljárásról szóló 2017.évi XC. törvény (a továbbiakban: új Be.), amely jelentősen megreformálta a vagyonekhozással összefüggésben álló zár alá vétel és lefoglalás intézményét. A törvény nagyobb részt az 1998. évi XIX. törvény (a továbbiakban: régi Be.) struktúrájára épül, nem helyezi új alapokra a vagyoni kényszerintézkedéseket, de ezeknek szabályait jelentős mértékben újrafogalmazza és koherens rendszerbe helyezi. Ebben a cikkben azokat az ügyészi utasításokat tanulmányoztuk részletesebben, amelyeket a Legfőbb Ügyészség kétértelműség elkerülése érdekében vizsgált felül.

1. A zár alá vétel meghatározása az új Be.-ben

A zár alá vétel a vagyonekhozás vagy a polgári jogi igény biztosítása érdekében a zár alá vétel tárgya feletti rendelkezési jogot függeszti fel.¹

A zár alá vételnek két lehetséges és egy kötelező esete van. El lehet rendelni zár alá vételt a vagyonekhozás vagy a polgári jogi igény biztosítása érdekében, ha megalapozottan lehet tartani attól, hogy azok kielégítését megghiúsítják.² Kötelező viszont az elrendelés, ha az ügyben ingatlan elkobzásának van helye.³

Ha a büntetőeljárás olyan bűncselekmény miatt van folyamatban, amellyel kapcsolatban vagyonekhozásnak lehet helye és alaposan tartani kell attól, hogy annak kielégítését megghiúsítják, a vagyonekhozással elvonható vagyon, vagyonrész vagy vagyontárgy zár alá vétele akkor is elrendelhető, ha a nyomozás ismeretlen tettes ellen folyik, vagy terheltté nyilvánításra nem került sor.⁴

A nem kötelező eseteknél az elrendelő hatóságnak több szempontot kell mérlegelnie. Így szerepet játszhat a terhelt korábbi magatartása, többek között a zár alá vétel mellett szól, ha a terhelt megkezdte a vagyontárgyai kivonását a vagyoni követelések alól, ellene mutat viszont, ha komoly hajlandóságot mutat a bűncselekménnyel okozott kár megtérítése iránt, akár azt meg is kezdte. Az

---

¹ új Be. 524. § (1) bekezdés

² új Be. 524. § (3) bekezdés

³ új Be. 524. § (4) bekezdés

⁴ 2/2008. Büntető jogegységi határozat

is előfordulhat, hogy az ügy körülményei alapján kizárólag egy adott vagyontárgyból van reális lehetősége a vagyoni jellegű követelések kielégítésének, mert a terheltnek sem más vagyona, sem komoly jövedelme nincs, és ezért szükséges a zár alá vétel elrendelése.

A törvény egyik kiemelkedő újítása, hogy kiterjeszti a zár alá vehető tárgyak körét. Ez alapján zár alá vétel rendelhető el:

- a) a dologra,
- b) a számlapénzre és az elektronikus pénzre,
- c) a befektetési vállalkozásokról szóló törvényben meghatározott pénzügyi eszközre,
- d) bármely más vagyoni értékű jogra, vagy
- e) bármely más vagyoni jellegű követelésre [az a)-e) pont a továbbiakban együtt: vagyon].⁵

A törvény indokolása alapján a zár alá vehető vagyont a polgári jogi fogalmi triász – dolog, jog, követelés – elemeire építve határozták meg.

Ezzel az újítással lehetővé válik az olyan, új típusú, virtuális vagyoni formák biztosítása is amelyek új módjai lehetnek a bűncselekményből eredő vagyon elrejtésének. A törvény új rendelkezései alapján az olyan virtuális vagyonelemek lefoglalása is van mód, mint a bitcoin vagy az elektronikus pénz speciális formái. Tartalmilag azonban azt mondhatjuk, hogy igazi újítást ez sem eredményezett, hiszen a régi Be. tömörebb felsorolásába ezeket a vagyonelemeket is bele lehetett érteni, és a gyakorlatban is volt példa mindezekre.

Az új törvény továbbá megteremti az úgynevezett „kevert dolgok” zár alá vételének lehetőségét a vagyonekbezárási alá nem eső elemek megőrzése érdekében. Ha a vagyonekbezárási alá eső és a vagyonekbezárási alá nem eső vagyon elkülönítése időigényes, a zár alá vétel kiterjedése az utóbbira csak a vagyon megőrzését szolgálhatja. A kevert dolgok zár alá vétele a vagyon elkülönítéséig, de legfeljebb három hónapig tarthat.⁶

A törvény újításai közül kiemelhető, hogy megtartja az igazságszolgáltatási kontrollt a kényszerintézkedések elrendelése felett, de emellett az eljárás hatékonyságát és gyorsaságát szolgáló intézményeket vezet be. Ilyen, hogy a vagyonekbezárási érdekében az ügyészség vagy a nyomozó hatóság is elrendelheti a zár alá vételt a százmillió forintot meg nem haladó vagyonra. Ezzel azonban megszűnt a zár alá vétel elrendelésének generális bírósági hatásköre, de a bírósági út továbbra is nyitva áll, hiszen a más általi elrendelése elleni jogorvoslatról a bíróság határoz. Csak

---

⁵ új Be. 524.§ (2) bekezdés

⁶ új Be. 526.§ (1) és (2) bekezdések

bíróság rendelheti el a polgári jogi igényt biztosító, a vagyonekbevétele alá nem eső, de nem elkülöníthető vagyont érintő, valamint a százmillió forint feletti értékű zár alá vételt. Ezeknél az indítványt a bíróság felé az ügyészség terjeszti elő azzal, hogy a polgári jogi igény biztosítására szolgáló zár alá vételt a sértettnek kell indítványozni az ügyészségnél, és az ügyészség a sértett indítványát az ügyiratokkal együtt haladéktalanul továbbítja a bíróságnak.⁷ Más jogcím esetén csak az ügyészség lehet az indítványozó. Vádemelést követően természetesen továbbra is csak a bíróság rendelheti el a zár alá vételt bármilyen jogcím vagy érték esetében.

A törvény alapján:

A zár alá vételt a bíróság, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság rendeli el.

A vádemelés előtt a bíróság rendeli el a zár alá vételt, ha

- a) annak célja a polgári jogi igény biztosítása,
- b) az a 326. §-ban⁸ meghatározott vagyont érinti, vagy
- c) a zár alá vétel tárgyának értéke a százmillió forintot meghaladja.⁹

Polgári jogi igény biztosítására elrendelt zár alá vétel esetén tehát a sértettnek kell indítványoznia a kényszerintézkedést. Komoly változás a korábbiakhoz képest, hogy az indítványozó magánfélnek meg kell jelölnie azt, a terhelt tulajdonába tartozó, vagy őt illető vagyont, amire indítványa kiterjed, hiszen a törvény szövege szerint zár alá vételnek e célból csak a magánfél által megjelölt vagyona van helye.¹⁰

A nyomozás során a polgári jogi igény kielégítésének biztosítása érdekében zár alá vétel kizárólag a gyanúsított vagyona számára rendelhető el. Így nincs helye zár alá vétel elrendelésének ismeretlen tettes ellen folyó eljárásban függetlenül attól, hogy az feljelentésre vagy hivatalból indult meg. Amennyiben a feljelentett, illetve a hivatalból indult eljárásban az elkövetéssel gyanúsítható személy nem ismeretlen, hanem meghatározott személy, zár alá vétel elrendelésére az ellene előterjesztett polgári jogi igény biztosítása érdekében csak akkor van lehetőség, ha a nyomozást elrendelték, vagy azt megindították, és ezt követően az ügyész vagy a nyomozó hatóság a gyanút megalapozottnak találva vele szemben olyan eljárási cselekményt fogantatosít, amelyet csak gyanúsítottal szemben tesz lehetővé a büntetőeljárás törvény.¹¹

---

⁷ új Be. 527.§ (3) bekezdés

⁸ Be. 326.§: *A vagyonekbevétele biztosítása érdekében elrendelt zár alá vétel kiterjedhet olyan vagyona is, amely nem képezheti vagyonekbevétele tárgyát.*

⁹ új Be. 527.§ (1) és (2) bekezdések

¹⁰ új Be. 525.§ (1) bekezdés

¹¹ 4/2009 Büntető jogegységi határozat

1.1 Gyakorlati problémák

1.1.1.

Az új Be. hatálybalépését követően probléma merült fel a gyakorlatban az előzőekben meghatározott 100 millió forintos összeghatár értelmezésével és számításával kapcsolatban, ugyanis nem volt egyértelmű, hogy ezen érték mire vonatkozik. Egy büntetőügyben egy vagyontárgyra vagy az összes értékére, illetve a gyanúsítottakra külön-külön vagy együttesen kell-e értelmezni.

A Legfőbb Ügyészség álláspontja¹² alapján a hivatkozott rendelkezésekből az következik, hogy a 100 millió forintos értékhatár szempontjából nem a zár alá vétellel biztosítani kívánt összeg – azaz a bűncselekmény elkövetéséből származó vagyon – hanem a kényszerintézkedés alkalmazásával ténylegesen érintett vagyonelem értéke az irányadó. Ezen rendelkezésből az következik, hogy ez a számítási, meghatározási mód az irányadó a bíróság hatáskörének kijelölésekor is, mivel ezt nem az absztrakt gazdagodás mértékéhez, hanem a jogkorlátozás hatókörébe eső konkrét vagyonelemek értékéhez kell kötni. Az állásfoglalás választ adott arra a kérdésre is, hogy ezen érték több tárgyra együttesen nézve alkalmazandó, vagy külön-külön. Eszerint nem a zár alá vétel egyes tárgyaira nézve egyenként kell megállapítani, hanem összességében. Ezen rendelkezés azért lehet megtévesztő, mert a Be. egyes számot használ, azonban ezzel nem azt kívánja kifejezésre juttatni, hogy az értékhatár megállapítása során az egyes vagyonelemek egyenkénti értéke az irányadó. A magyarázat erre az, hogy a Be. 324.§ (2) bekezdésében írtak alapján -,az a)-e) pont a továbbiakban együtt: vagyon” - a zár alá vétel tárgya a vagyon, az érték szempontjából tehát a kényszerintézkedés alkalmazásával ténylegesen érintett vagyon mértéke az irányadó.

A „zár alá vétel tárgya” megfogalmazás tehát a vagyon gyűjtőfogalmára utal, és ez a törvényben felsorolt vagyonelemek összességét fedi. Ebből következően a vagyon értékének számításánál valamennyi zár alá vétellel érintett vagyonelem értékét össze kell számítani.

Ezzel kapcsolatban merül fel további kérdésként, hogy hogyan kell értelmezni az értékhatárt, ha az eljárásban több résztvevő van jelen. Az állásfoglalás alapján, mivel a zár alá vétel a vagyonelkobzást biztosítja, a vagyonelkobzást pedig mindig konkrét személlyel szemben alkalmazott intézkedés, ezért az értéket a kényszerintézkedéssel érintett eljárási résztvevőnként külön-külön, de egy-egy eljárási résztvevő esetében a ténylegesen biztosított teljes vagyonra,

---

¹² A Legfőbb Ügyészség TPK.4143/2018/2-6 számú állásfoglalása

vagyis az összeszámított értékre nézve kell vizsgálni. Amennyiben az ügy eljárási résztvevőjével szemben több alkalommal kerül sor zár alá vétel alkalmazására és az összeszámított érték utóbb haladja csak meg a 100 milliós értékhatárt, a bíróság eljárása akkor sem mellőzhető. Ennek az az oka, mint ahogyan azt már feljebb kifejtettem, hogy a bíróság hatáskörét megalapozó értékátár garanciális jellegű, ezért indokolatlan lenne különbséget tenni aközött, hogy a vagyon biztosítására egyszerre, vagy részletekben került-e sor.

A bíróság által elrendelhető zár alá vétel alól azonban egy kivételt enged a törvény: ha a zár alá vétel elrendelésére a bíróság jogosult és az elrendeléshez szükséges bírói határozat meghozatala olyan késsedelemmel járna, amely a zár alá vétellel elérendő cél elérését veszélyeztetné, az ügyészség, illetve a nyomozó hatóság is elrendelheti a zár alá vételt. Ilyen esetben a bíróság határozatát utólag haladéktalanul be kell szerezni. Ha a zár alá vételt a bíróság utólag nem rendeli el, rendelkezik a zár alá vétel feloldásáról és késsedelem nélkül intézkedik annak végrehajtása iránt.¹³

1.1.2.

A Legfőbb Ügyészség állást foglalt a sértetti indítványra elvégzendő zár alá vétellel kapcsolatban is, mivel itt a törvény speciális szabályokat tartalmaz, melyek ebben a formában újdonságot jelentenek. Mint már fentebb is írtam, a törvény úgy határoz, hogy amennyiben a zár alá vétel célja a polgári jogi igény biztosítása, akkor a sértett ezen indítványát a vádemelés előtt az ügyben eljáró ügyészségnél terjesztheti elő. Az ügyészség a sértett indítványát az ügyiratokkal együtt haladéktalanul megküldi a bíróságnak.¹⁴

Az ügyészség állásfoglalása alapján, mivel a törvény azt támasztja követelményül, hogy haladéktalanul küldjék meg az iratokat a bíróságnak, így nincs lehetőség arra, hogy az ügyészség hiánypótlás miatt az iratokat visszatartsa. Ez esetben a hiányos indítvány bírósághoz való megküldésével egyidejűleg tájékoztatni kell a sértettet a polgári jogi igény keresetszerű tartalmi elvárásairól.¹⁵ Az állásfoglalás alapján a kioktatásnak közérthető módon, magába kell foglalni a vonatkozó jogszabályok szövegét és a nyilatkozat címzett hatóságát.

A törvény alapján a polgári jogi igénynek tartalmaznia kell,

a) azon terhelt megjelölését, akivel szemben a sértett polgári jogi igényt érvényesít,

---

¹³ Jogtár indokolás: <https://uj.jogtar.hu/#doc/db/1/id/A1700090.TV/ts/20180702/lr/324>, letöltés: 2018.11.01.

¹⁴ új Be. 527.§ (3) bekezdés

¹⁵ új Be. 525.§ (2) bekezdés

- b) a bíróság ítéleti rendelkezésére irányuló határozott kérelmet, különösen a követelés összegét vagy mennyiségét,
- c) a polgári jogi igénnyel érvényesíteni kívánt jogot,
- d) az érvényesíteni kívánt jogot és az ítéleti rendelkezésre irányuló kérelmet megalapozó tényeket és
- e) a polgári jogi igény érdemi elbírálása esetére a teljesítés módját és helyét.¹⁶

Amennyiben az indítvány ezen kívánalmaknak nem felel meg, a sértetti kezdeményezés alapján zár alá vételnek halaszthatatlanságra hivatkozva sem lehet helye, ezért amennyiben a hiánypótlásra a tájékoztatás ellenére, nyomban nem kerül sor, úgy az indítványt, a további idővesztés elkerülése érdekében, az iratokkal ez esetben is a bíróságnak meg kell küldeni.

2. A lefoglalás meghatározása az új Be.-ben

A lefoglalás dologra irányuló kényszerintézkedés, vagyis az adott büntetőeljárás szempontjából kulcsfontosságú dolog birtokának elvonását jelenti a birtokos rendelkezése alól, ez általában a dolog birtokosának jogát csorbítja. Az eljáró hatóság kizárólag a dolog birtokát vonja el, a tulajdonjogról ezzel együtt nem döntenek-vagyis a lefoglalás nem jelenti a tulajdonjogról való rendelkezést-, arról az eljárás későbbi szakaszában a bíróság hozhat határozatot. Az elszenvető lehet a dolog tulajdonosa, illetve a tulajdonjoggal nem rendelkező birtokos is.¹⁷ Ez a kényszerintézkedés az elszenvető személy tulajdonhoz, vagyonhoz, birtokláshoz való jogát sérti. „Senkit sem lehet tulajdonától megfosztani, kivéve, ha ez közérdekből és a törvényben meghatározott feltételek, valamint a nemzetközi jog általános elvei szerint történik” - mondja ki az emberi jogok és alapvető szabadságok védelméről szóló Egyezményhez kapcsolt Első kiegészítő jegyzőkönyv 1. cikke. A lefoglalás egyszerre szolgálja a büntető anyagi, illetve eljárásjogi érdekeit is, hiszen elrendelhető bizonyítás érdekében vagy az elkobzás vagy vagyonelkobzás biztosítására.¹⁸

---

¹⁶ új Be. 556.§ (2) bekezdés

¹⁷ BELOVICS ERVN-TÓTH MIHÁLY: Büntető eljárásjog Tankönyv, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft, Budapest, 2018 223. o.

¹⁸ BELOVICS ERVN-TÓTH MIHÁLY: Büntető eljárásjog Tankönyv, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft, Budapest, 2018 223. o.

A lefoglalás célja a bizonyítási eszköz, illetve az elkobozható dolog vagy a vagyonekbevételek alá eső vagyon biztosítása a büntetőeljárás eredményes lefolytatása érdekében. A lefoglalás a lefoglalás tárgya feletti tulajdonjogot korlátozza.¹⁹

A törvény következő bekezdése szerint kötelező elrendelni a lefoglalást, ha annak tárgya elkobozható, illetve vagyonekbevételek alá esik, vagy pedig bizonyítási eszköz. Ingatlan lefoglalására sor nem kerülhet, az kizárólag zár alá vétel tárgya lehet. A törvény indokolásából kitűnik, hogy a lefoglalás a „bankszámlán lévő pénzként” meghatározott pénzre -vagyis számlapénzre is- elrendelhető.

A törvény garanciális okokból állít fel korlátokat és tilalmakat a lefoglalás tárgyában, így a védelem jogának tiszteletben tartását, a kényszerintézkedés arányosságát, illetve a vallomás megtagadásához fűződő jogok érvényesítését.

Nem lehet lefoglalni:

- a) a terhelt és a védő közötti közlést vagy küldeményt, illetve
- b) a védőnek az ügyre vonatkozó feljegyzését.
- c) a terhelt és a tanúvallomás megtagadására jogosult személy közötti közlést vagy küldeményt, illetve
- d) azt a bizonyítási eszközt, amelynek tartalmára a tanúvallomás megtagadható, ha azt a tanúvallomás megtagadására jogosult személy őrzi.

Kivételt képeznek a fenti szabályozás alól, vagyis lefoglalást el lehet rendelni, ha

- a) a bűncselekményt a lefoglalandó bizonyítási eszközre követték el,
- b) a lefoglalás tárgya a bűncselekmény eszköze,
- c) a lefoglalandó bizonyítási eszköz az elkövető nyomait hordozza,
- d) a tanúvallomás megtagadására jogosult személy az ügyvel kapcsolatban megalapozottan gyanúsítható tettességgel, részességgel, bűnpártolással, orgazdasággal vagy pénzmosással,
- e) a tanúvallomás megtagadására jogosult személy a lefoglalandó bizonyítási eszközt - a (2) és (3) bekezdésben meghatározott rendelkezésre való figyelmeztetést követően - önként átadja vagy hozzáférhetővé teszi, illetve
- f) a tanúvallomás megtagadására a 174. § alapján jogosult személyt a számára információt átadó személy kilétének felfedésére kötelezte a bíróság.²⁰

---

¹⁹ új Be. 308.§ (1) bekezdése

²⁰ új Be. 310.§. (1)-(4) bekezdése

A mentességet élvező tanú esetében az őt a nyomozás során esetleg terhelő gyanú eléri a megalapozott gyanú szintjét, a lefoglalási tilalom nem érvényesül. Továbbá „védett intézményekben” lefoglaláshoz ügyészségi, vádemelés után pedig bírói engedély kell.²¹

A törvény két speciális korlátot is felállít az iratok és az elektronikus adat lefoglalására. Iratokra vonatkozó szabályozás egyrészt a azt a célt szolgálják, hogy eredeti irat lefoglalása helyett lehetőleg másolatot készítsenek, az eredeti lefoglalására csak kivételesen kerüljön sor. Elektronikus adat lefoglalása esetén az eredeti lefoglalást mellőzni kell amennyire lehetséges, helyette a szükséges adatmennyiség átmásolására, átmentésére kell törekednie a hatóságoknak.²²

A lefoglalást a bíróság, az ügyészség vagy a nyomozó hatóság rendelni el.²³

A lefoglalás tárgyát képező dologról az eljárás befejeztével rendelkezni kell, amely alapján a következő döntések hozhatók:

- a) lefoglalt dolog értékesítése
- b) lefoglalt dolog megváltása
- c) a lefoglalás megszüntetése és a dolog kiadása vagy annak megsemmisítése
- d) a dolog visszatartása vagy
- e) a lefoglalt dolog elkobzása.

Az új Be. hatálybalépésével új elemként jelent meg a törvényben a lefoglalt dolog megváltása. Ha a dolog lefoglalására kizárólag vagyoneklobzás biztosítása érdekében került sor, és annak kiadása iránt megalapozott igényt nem jelentettek be, az, akitől a dolgot lefoglalták, indítványozhatja a dolog megváltásának elfogadását. A megváltás összegét az ügyészség, ill. a bíróság állapítja meg, összegeként a dolog becsült értékét kell megállapítani.²⁴

2.1 A bűnjelek és a lefoglalás kapcsolata

Mint ahogy azt az előzőekben láthattuk a lefoglalást kötelező elrendelni, ha annak tárgya bizonyítási eszköz-mint például a bűnjel-, erre a 11/2003 (V.8) IM-BM-PM együttes rendelet tartalmaz szabályozást. A rendelet először is megadja a bűnjel definícióját egyben leszögezni, hogy a lefoglalt dolgot, ideértve a bűnjeleket is tárgyletétbe kell helyezni, Bűnjel tehát a rendelet

---

²¹ BELOVICS ERVIN-TÓTH MIHÁLY: Büntető eljárásjog Tankönyv, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft, Budapest, 2018. 225.o.

²² BELOVICS ERVIN-TÓTH MIHÁLY: Büntető eljárásjog Tankönyv, HVG-ORAC Lap-és Könyvkiadó Kft, Budapest, 2018. 226.o.

²³ új Be. 309.§ (1) bekezdés

²⁴ új Be. 318.§ (1)-(3) bekezdései

olvasatában a nyomozó hatóság által saját segédanyagainak és eszközeinek a felhasználásával létrehozott dolgok, azok a dolgok, amelyeket valamely tárgyról vagy tárgyból úgy különítenek el, hogy értéke nincs és önmagában hasznavehetetlen, és azok a dolgok is, amelyek gazdátlanak tekintendők. Az itt meghatározott bűnjeleket hetvenkét órán belül - legkésőbb a lefoglalást követő harmadik munkanapon - át kell adni a bűnjelkezelőnek.²⁵Ha a hatóság

- a) *okmányt* foglalt le, mint bűnjel, akkor azt az ügyiratokhoz kell csatolni,
- b) *magyar pénzt* foglalt le, akkor huszonnégy órán belül, de legkésőbb a lefoglalást követő első munkanapon köteles befizetni a bűnjelkezelője letéti számlájára,
- c) *külföldi pénzt* foglalt le, akkor hetvenkét órán belül, de legkésőbb a lefoglalást követő harmadik munkanapon köteles átadni a Magyar Államkincstár hatóság székhelye szerint illetékes területi szervének (továbbiakban: Kincstár területi szerve), amely azokat hatósági letétként kezelő az eljáró hatóság további intézkedéséig.²⁶

Előfordulhatnak olyan esetek is, amikor a bűnjel hatósági letétbe való elhelyezése nem indokolt, illetve őrzése nem biztosítható. Az ilyen esetekben a lefoglalást elszenvedő birtokos, tulajdonos, használó, ezek megbízottja vagy képviselője őrizetében hagyhatja az eljáró hatóság.²⁷

A bűnjel kezelését a bűnjelkezelő végzi, aki a hatóságnál a tárgyleletét és a pénzletét kezelésével megbízott dolgozó. A bűnjelkezelő a részére beszállított bűnjeleket tételesen bevételezi és gondoskodik a megőrzésükről.²⁸ A bűnjelet a letétbe helyezéskor és lefoglaláskor oly módon kell becsomagolni és megőrizni, hogy azt a károsodástól megóvjva, illetve, hogy annak tartalma rejtve maradjon az illetéktelen személyek elől.

Ha a büntetőügyben eljáró hatóság lefoglalásról határoz, a foganatosításáról jegyzőkönyvet készít.²⁹ A lefoglalt bűnjelről bűnjeljegyzéket készítenek.

---

²⁵ 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM együttes rendelet a lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról.1.§. (1) bekezdése

²⁶ 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM együttes rendelet a lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról.1.§. (2-)-(3). bekezdései

²⁷ 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM együttes rendelet a lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról. 2. § (1). bekezdése

²⁸ 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM együttes rendelet a lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról.6.§. (1) bekezdése

²⁹ 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM együttes rendelet

2.2 Lefoglalt dolgot ért kárért való felelősség kérdése

A nyomozó hatóság, az ügyészség és a bíróság a büntetőeljárás során bűnjelként lefoglalt dolgot közhatalmi tevékenysége részeként őrzi, kezeli, illetve gondoskodik őrzéséről, kezeléséről.³⁰

Az ennek során okozott károkért való felelősséget a 2013. évi V. törvény (továbbiakban: Ptk.) 6:549. § (1) bekezdésnek első fordulata szabályozza, miszerint „a bírósági és az ügyészségi jogkörben okozott kárért való felelősségre a közigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősség szabályait kell megfelelően alkalmazni (...)”. A közigazgatási jogkörben okozott kárért való felelősséget pedig a Ptk. 6:548. § (1) bekezdésében találjuk meg. „Közigazgatási jogkörben okozott kárért a felelősséget akkor lehet megállapítani, ha a kárt közhatalom gyakorlásával vagy annak elmulasztásával okozták, és a kár rendes jogorvoslattal, továbbá a közigazgatási határozat bírósági felülvizsgálata iránti eljárásban nem volt elhárítható.” Ez a felelősségi alakzat szerződésen kívül okozott károkért való felelősségnek minősül.

A közhatalmi jogkörben okozott károkért való felelősség háttérszabálya a deliktuális felelősség. Ezen felelősség megállapításához elengedhetetlen feltétel, a jogellenes magatartás megléte, amelyből majd a kár származik, valamint ennek a jogellenes magatartásnak mindenképpen felróhatónak kell lennie. További kritérium a jogellenes magatartás és az okozott kár közötti ok-okozati összefüggése megléte. Ezen feltételek hiányában nem állapítható meg a deliktuális felelősség.

Az ítélkezési gyakorlat egységes abban, hogy a bűnjelek lefoglalása közhatalmi jogviszonyt hoz létre a hatóság, valamint a bűnjel tulajdonosa, illetve a bűnjelet bármilyen jogcímen birtokló használó, tehát a lefoglalás elszenvedője között.³¹ A lefoglalás közhatalmi jellege fennmarad a lefoglalás nyomán keletkező közvetlen hatósági őrzés, kezelés, vagy a hatóság által ezekről való gondoskodás idején is. A lefoglaló hatóság egyoldalú rendelkezési joga a lefoglalás egész ideje alatt fennáll.

Az érintettet a hatósági döntéssel szemben jogorvoslati jog illeti meg. A hatóság és a lefoglalást elszenvedő személy közötti közhatalmi jogviszony nem változik át mellérendeltségen alapuló

---

a lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról.10.§. (1) bekezdése

³⁰ 4/2006. számú PJE határozat

³¹ 4/2006. számú PJE határozat

polgári jogi jogviszonnyá. Ez a fajta letét sem a céljában, sem a létrejöttében, sem a felek lényeges jogait és kötelezettségeit érintően nem tekinthető polgári jogi letétnek.³²

A lefoglalás és a büntetőeljárás során lefoglalt dolgok kezelésének, nyilvántartásának, előzetes értékesítésének és megsemmisítésének szabályairól, valamint az elkobzás végrehajtásáról szóló 11/2003. (V. 8.) IM-BM-PM együttes rendelet (R.) 1. §-a úgy szól, hogy a birtokbavételt követően az előbb nevezett hatóságok a lefoglalt bűnjelet hatósági letétbe helyezik.

Tehát ezekben az esetekben nem általában vett letétről, hanem hatósági letétről rendelkezik a jogszabály, valamint nem letevőről rendelkezik a jogszabály hiszen a letétbe helyező maga a nyomozó, az ügyész vagy a bíró.

A felelősséget akkor lehet megállapítani, ha a kárt közhatalom gyakorlásával vagy annak elmulasztásával okozták.³³

A jogszabályi rendelkezésekből kétségtelenül arra a következtetésre lehet jutni, hogy a polgári jogi letét tartalmát adó jogviszony jellemzői alapvetően eltérnek a hatósági letét lényegét meghatározó jogi tényezőktől. A hatósági letétből következő őrzési, kezelési tevékenység, illetve a hatóságnak az erről való gondoskodása szorosan és el nem választható módon kapcsolódik a hatóság közhatalmi döntéséhez, a lefoglaláshoz. A kárfelelősség szempontjából is azonos és egységes a jogi megítélésük.³⁴

3. Statisztikai adatok

A témával kapcsolatosan számos statisztikát vizsgáltunk meg. Kutatásunk elsősorban az okozott- és a megtérült károk közötti különbségekre terjedt ki, azon bűncselekmények esetén, amikor a hatóságok zár alá vételt és lefoglalást rendeltek el.

A következő statisztikai adatok a Bűnügyi Statisztikai Rendszerszerben (a továbbiakban: BSR) találhatóak meg és az elmúlt öt év adatait tartalmazzák, 2013-as évtől 2018. június 30.-ig.

---

³² 4/2006. számú PJE határozat

³³ 2013. évi V. törvény 6:548. § (1) bekezdése

³⁴ 4/2006. számú PJE határozat

Év		Okozott kár					
BTK paragrafus	2013	2014	2015	2016	2017	2018	
Költségvetési csalás	1 870 876 177	362 908 400					
Csalás	241 435	1 330 007 000	1 739 188 964	34 649 500	327 615		
Információs rendszer felhasználásával elkövetett csalás					11 812 887		
Iparjogvédelmi jogok megsértése					10 763 000		
Jogtalan elsajátítás	125 000					50 001	
Költségvetési csalás	13 938 000			585 637 999	3 301 791 688	1 946 697 110	
Lopás	7 482 928	52 303 683	7 558 343	1 341 899	16 906 760	61 778	
Orgazdaság	300 000	41 184 000	920 800				
Pénzmosás						290 505 600	
Rablás	24 500 000		24 000				
Sikkasztás		50 001			98 000		
Szerzői vagy szerzői joghoz kapcsolódó jogok megsértése	1 407 054					1 026 130 656	
Zsarolás			1 180 500				
Végösszeg	1 918 870 594	1 786 453 084	1 748 872 607	621 629 398	3 341 699 950	3 263 445 145	

(forrás: <https://bsr.bm.hu/Document>)

A táblázatból jól kitűnik, hogy a legtöbb kárt a költségvetési csalással, valamint a szerzői jogok megsértésével okozzák az elkövetők. 2013 és 2015 között nagyjából azonos volt az okozott károk végösszege, azonban 2017-től ezen összeg a másfélszeresére nőtt. Szeretnénk felhívni a figyelmet arra, hogy a 2018-as év statisztikai adatai nem teljesek, hiszen csak az első félév adatait tartalmazzák, így a végösszeg az év végére valószínűsíthetően tovább növekedett.

Van néhány olyan bűncselekmény, amelyekre vonatkozóan csak csekély számban áll adat a rendelkezésünkre, ilyen például a pénzmosás, a sikkasztás és a zsarolás.

Az okozott kár megtérüléséhez nagyban hozzájárul a hatóságok által végzett nyomozómunka is. Azt mondhatjuk, hogy a korábbi években tapasztalt passzivitással szemben sokat javult a nyomozati munka. Ennek hatékonyságát elősegíti a Be.-ben szabályozott vagyonvisszaszerzési eljárás, amelynek még jogerő után is van helye és így következménye lehet a különleges eljárások között szabályozott utólagos vagyonelkobzás. Ahhoz azonban, hogy a nyomozó hatóság hatékonyságát bírálni tudjuk, az okozott károkat össze kell vetni a megtérült károkkal és így vizsgálni kell a kármegtérülési mutatót.

Megtérült kár						]
2013	2014	2015	2016	2017	2018	
1 201 211 277	12 725 100					
237 730	1 308 952 271	110 379 001	2 427 147	316 000		
				11 812 887		
				10 763 000		
11 000						50 001
13 938 000			200 131 361	544 729 288		100 000 000
4 454 382	10 780 520	6 701 473	883 779	4 150 250		60 400
300 000	38 684 000	920 800				
						290 305 600
24 500 000		24 000				
				98 000		
1 407 054						28 640 652
		1 125 000				
1 246 059 443	1 371 141 891	119 150 274	203 442 287	571 869 425	419 056 653	

(forrás: <https://bsr.bm.hu/Document>)

A táblázatokat összevetve jól látható, hogy az okozott károk nagy része nem térül meg. Míg a kármegtérülési mutató 2013-ban és 2014-ben 60-80% között volt, addig 2015-től ez rohamosan csökkent. 2017-ben a károk megtérülési aránya mindösszesen 17,11% volt.³⁵

4. Összegzés

Kutatásunk alatt arra a következtetésre jutottunk, hogy az új eljárásjogi törvény nem hozott alapvető változásokat a vagyoni kényszerintézkedések körében, leginkább csak pontosította azokat. Ebben az esetben azonban nem is várhatunk jelentős előrelépést a kármegtérülés területén sem. Számos olyan bűncselekmény van, amelynek természetszerű velejárója az elkövetőnél a bűnös vagyongyarapodás, ezért érdemes átgondolni, hogy ezekben az ügyekben történt-e erre nézve nyomozás, a feltárt tények megjelenítésre kerültek-e a vádiratban, az ügyész indítványozott-e vagyonekobjzást, s a bíróság felvett-e bizonyítást ezekben az esetekben, melynek eredményeként vagyonekobjzást is alkalmazott. Ezekből a kérdésekből is az következik, hogy a károk megtérülési aránya a nyomozó hatóságok, valamint a bíróságok által elrendelt intézkedések végrehajtásának eredményességétől is függ, így az új törvény gyakorlatát véglegesen a hatóságok fogják kikristályosítani.

³⁵ <https://bsr.bm.hu/Document>, letöltés: 2019.01.02.